

EVANGELIKUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

Előfizetési ár:

Egész évre . . . 6 frt — kr.
félévre . . . 3 „ — „
negyedévre . . . 1 „ 50 „
Egy szám ára: 12 kr. o. é.

MEGJELEN HETENKÉNT EGYSZER.

Szerkesztő- s kiadó-hivatal: Pozsony, Konventutcza 6 sz. a.

Felelős szerkesztő s kiadó:

TRSZTYÉNSZKY FERENCZ.

Hirdetés ára:

Négyhasábos petit sorként
egyszer közölve 7 kr.,
többször közölve 5 kr.
Bélyegdíj: külön 30 kr.

Tartalom: Vaszary érsek az elkeresztelésekről. (Farkas Gejza.) — Helyreigazítások. (Schuber Mátyás. — Egyház és iskola — állam és iskola. (...g.) — Belföld. — Külföld. — Vegyesek. — Pályázatok. — Hirdetés.

Vaszary érsek az elkeresztelésekről.

A magyar közmívelődés történetében immár esemény számba szokott menni a Sz. István katolikus irodalmi társulat évi közgyűlése. Nemcsak azért, mert egy életképes, jól szervezett s óriásinak mondható anyagi eszközök felett rendelkező társaság egy-egy évi működéséről nyújtanak tájékoztatást s ez által a társaság iránt való érdeklődést a legszélesebb körökben felköltik, hanem — kivált ránk protestánsokra nézve — főképp azért, mert a társaság gyűlésein — alig levén a róm. kath. egyházpolitikának más téren alkalma nyilvánulnia, a kath. egyháznagyok — szorosán a társaság beléletébe nem tartozó s messzebb köröket is érintő egyházpolitikai kérdéseket is szoktak szellőztetni, s ezekre vonatkozó, mindenesetre számba veendő nyilatkozatokat világágra bocsátani.

Igy történt az a legutóbb tartott társulati gyűlésen, a melyen épen igen fontos gyakorlati kérdések vétettek az új érsek egyházpolitikai bölcsességének bonczkése alá.

Vaszary érsek — az eddigi doctrinaer bölcsekedés helyett — mely például Simornak beszédjeit vagy akár a nagyváradi Schlauch-éit jellemezte s jellemzi — igen határozottan nyilatkozik, mintegy exkathedra szól azon egyházpolitikai kérdésekről, melyekben a magyar kath. közvélemény (mert a protestáns közvéleménnyel ki törődnek!) az utóbbi időben nagyon ingadozó kezdett lenni, s a kormánynak komoly higgadt tárgyilagos magatartását míg az egy rész helyeselte vagy legalább a bizonytalanság vizében evezve hallgatott, addig a másik rész a ministerium határozott álláspontját megingatni iparkodott.

Most egyszerre „világosság“ terjedt a kérdés homályába. Az érsek szólt. Száz ezren izgatottan várták — mohón lesték ajkáról a szót, hogy aztán hí csatlósok módjára — a tekintélyre való hivat-

kozással bejárhassák harsonájokkal az országot, prédikálván az idvezülendőknek az új evangéliumot!

A fővárosi sajtó minden kivétel nélkül „hosianával“ fogadta a nagy fontosságú enuntiációt. Hogy a kath. sajtó mily dithyrambokat zengedett s talán még évekig fog zengeni az allocutio felett, azt közvetlenül nem tudom — de képzelem; de a hatás oly mámor okozó volt, hogy a liberális — az eddig protestáns színezettel bíró ellenzéki lapok is elszedültek a tömjén illatától s önfeledten egyhangú magasztalásokban irtak az országos eseményről.

Minket érdekelvén a dolog első sorban, lehetetlen, hogy mi is ne szenteljünk a dolognak annyi figyelmet, a mennyit épen megérdemel. S ez a három részre osztott beszédnek főképp egyik kérdésére vonatkozó nyilatkozat, az érseknek álláspontja az elkeresztelésekkel, illetőleg az 1868. LIII. t.-czikk 12. §-ával szemben.

Azt mondja Vaszary, hogy a kormánnyal hivatalának elfoglalása óta érintkezésbe lépett és áll, hogy az ügyet quasi barátságos uton igyekszik megoldani, s nem adja fel a reményt, hogy eljárását siker koronázzandja; minthogy „ügyünk igazságából kifolyó álláspontom más törvényesen bevett vallások jogegyenlőségébe és a viszonyosság elvébe nem ütök, a más felekezetek érdekeit nem sérti, végre a kormány és törvényhozás tekintélyét nem csorbítja, sőt azt emelni és megszilárdítani fogja.“

Ez hát eddig igen szép lenne, s szerencsés lesz Vaszary, ha azt — a mi Simornak az ő erélyével nem sikerült — ő, apostoli szelidségével és békülékeny szellemével képes lesz, úgy a közvéleménnyel, mint főképp az önfejével gondolkozó közoktatásügyi ministerrel, az meg a törvényhozó testülettel, elhitetni.

Hogy tulajdonképen mi is az ő álláspontja, azt határozottan meg nem mondja, sem a végszavakból kimagyarázni nem lehet.

A jámbor nagy közönséggel mintegy csak előfízét akarta a primás megízleltetni annak, ami bizonyosan igen szép és igen jó lesz. Hogy is ne, mikor már előre oly csattanós végét lehet a dolognak megjósolni!

De hát a fátyol, melybe álláspontját burkolni igyekeznek, a figyelmesebb szem előtt sokkal gyérebb mintsem hogy ne lehessen rajta — még pedig elég tisztán átlátni.

Nem hiába volt Vaszary tanár — a történelem mellett talán foglalkozott a természettudományokkal is, s ezekből meggyőződött, hogy ha megszűnik az ok, megszűnik az okozat is. Már pedig ilyen ok és okozati viszonyban van az elkeresztelésről szóló ministeri rendelet és az 1868. LIII. t.-cikk.

Hát nem is a rendelet miatt fáj már most az ultramontanizmus feje — azzal nagyon röviden számolnak. Az 1868 LIII. t.-cikket kell eltörölni, aztán az elkeresztelési rendeletről felmerült mindennemű surlódások maguktól megszűnnek.

„Az 1890. évi február hó 26-án mint a velem hivatalosan közölt hivatalos adatokból meggyőződtem — bona fide — kibocsátott ministeri rendelet, nem annyira oka, mint okozata a bajnak, mely az 1868-iki LIII. t.-cz. 12. §-ában gyökerezik, úgy hogy ha ezen rendelet visszavonatnék is, az annak kibocsátását megelőző időben 1868. óta felmerült bajok, kellemetlenségek és surlódások megszüntetve nem lennének.“

Ez aztán nagyon világosan van mondva. És a mellett nem kevésbé figyelmet érdemel az az érvelés, melylyel álláspontját előzőleg indokolni akarja.

Van ott szó élettapasztalat által bizonyított keserűségről, — izgatottságról, mely sokak kedélyi nyugalmát megzavarta; surlódásokról, melyek a katolikus és más keresztény vallást (tehát vannak ilyenek is!) lelkipásztorok és hívek között kifejlődtek; a kath. lelkészek vallási meggyőződéséről, hivatás és kötelesség összeütközéséről; és a mi legfőbbnek látszik, a szülők természeti jogáról.

Hát mi nem vagyunk barátjai, sem a keserűségnek, sem a kedély nyugalmát zavaró izgatottságnak, a kath. lelkészkedő papság meggyőződését tiszteljük, hivatását nagyra tartjuk — hogy hivatásuk teljesítésénél kötelesség-összeütközésbe jönnek, ezt sajnáljuk s ebből azt következtetjük, hogy kötelességeik nincsenek jól előírva, — ez egyébiránt nálunk ismeretlen fogalom — mert nálunk kötelesség-összeütközés nincs, a surlódásokat meg épen a mennyire rajtunk áll kerüljük; de ha el nem kerülhetjük — Krisztusért — egyházunk alkotmányos jogaiért egy kis surlódástól meg nem ijedünk, miatta el nem kedvetlenedünk — sőt igen jó eszköznek tartjuk, hogy általa éberségre ösztönöztessünk.

Tehát az oldalról éppenséggel nem fenyeget semmi különös veszedelem.

A mi pedig a természeti jogot illeti, ez úgy teoriában igen szép, s bizony mi sem szeretnénk belőle engedni egy talpalatnyit sem; de hát tisztelettel kérdezem, van-e, lehet-e más természeti jog, mint

hogy a katolikus fél katolikus vallásban neveltetheti gyermekét? hisz ha nem így lenne, ha e jogától megfosztatnék, akkor ez sértés lenne vallásos meggyőződése s lelkiismeretbeli szabadsága ellen — a mit épen a legujabb időben — nem tudom mi alapon, de gondolom, hogy a tökéletes vallásegység alapján a róm. kath. egyház is vindicál magának, ha pedig maga mondana le róla, megszűnnék egyházunk híu tagja lenni. Nem joga ez, de tudtommal igen szigorú kötelessége a róm. kath. félnek, melynek elmulasztása a legsúlyosabb elbírálás alá esik.

Hogy tehát a 1868-iki törvény helytelen, ezt csak akkor lehetne bebizonyítani, ha sikerülne bebizonyítani, hogy a protestáns félnek nem természetes joga — s még kevésbé vallásbeli kötelessége gyermekét az evang. hitvallások bármelyikében nevelni.

Aztán kérem, nem is úgy van az, mint a hogy ő főtisztelendőségének mondják, hogy annyi keserűség származnék az elkeresztelési rendelet végrehajtásából. Az érsek úr lelkész nem volt, mert ha lett volna — békülékeny, törvénytisztelő jelleme és lelkülete mellett biztosítom soha ebből surlódása vagy izetlensége nem lett volna. Keserűségük csak azoknak van, a kiknek nem minden lelket sikertül elragadniok, a mely után kivetik hálójukat, — ám ezeket maga az érsek úr nagyon kézzelfoghatólag meglecckézteti.

A mi pedig a családi keserűséget illeti, az háttározottan nem egyéb mesénél. Az én egyházamnak hívei közül igen sokan vegyes házasságban élnek, de a vallás különbségből eredhető minden viszály nélkül.

A két vallású szülők gyermekei két iskolába járnak, a vizsgákon itt és ott megjelennek s mindenkor itt és ott — a vallási keserűségnek legkisebb ize nélkül szívből örülnek, ha gyermekeik jó előmenetelét látják. Csak nem kellene bujtogatók!

Mi a törvényt tiszteljük s tiszteletben tartjuk, azt lehető megtámadások ellen teljes erőnkben védelmezni fogjuk, s ebben a mint a régi idők sötét szellemétől meg nem ijedtünk — úgy a jelen „mérsekelt“-nek nevezett szellem csábjai megingatni nem fognak.

Farkas Gejza.

Helyreigazitások.

Az eperjesi jogakadémia kérdéséhez.

Jól sejtettem. „Minden áron“ című cikkemnek nem volt meggyőző ereje — Eperjesen. Ott van a czáfolat az „Ev. Egyház és Iskola“ 12. számában Csengey Gusztáv coll. theol. tanár úr tollából.

Már csak udvariasságból is felelnem kellene Cs. úr cikkére, mert kiérzem belőle a kíváncsiságot szavainak reám tett hatására és mert néhány kérdése egyenesen hozzám van intézve; de felelnem kell főképen azért, hogy helyreigazítsam, a mit cikkemből

Cs. úr félremagyarázott, és hogy még élesebben megvilágítsam e kérdésben elfoglalt álláspontomat.

Cs. úr szegényesnek találja témámat, mely szerinte maga a szegénység, t. i. egyházunk szegénysége. Erre két megjegyzésem van: az első az, hogy e szegényes témával igen sokan foglalkoznak hosszú idő óta egyházyűléseinken és a sajtóban, még sincs kimerítve; a második az, hogy a szegénység nem témám nekem, hanem csak cikkemnek egyik súlyos argumentuma. Már én csak azt tartom „quid valeant humeri“. Ha valamely költséges — bármilyen hasznos — intézmény létesítéséről vagy fejlesztéséről van szó, először is azt kérdezem, nem kell-e a pénz még hasznosabb, szükségesebb dologra. Az eperjesi jogakadémiánál is ezt a kérdést vetettem fel, és úgy találtam, hogy igenis kell és meg is mondtam cikkemben, mire kell. Elsőrendű, égető egyházi szükségleteket említettem, melyek fedezésére oly óriási összegek kellenek, hogy hamarosan sem a zsinat pénzügyi bizottságának éleslátása, sem az egyházhívek áldozatkészsége, sem az államkormány méltányossága nem fogja előteremthetni. Nagyon szeretném, ha ebben tévednék. Ha szorosan egyházi szükségleteink teljes fedezése után is marad még felesleges pénzünk, akkor ám fordítsuk jogakadémiára, vagy, ha tetszik, gazdasági iskolára.

Cs. úr abban az édes reményben ringatja magát, hogy a zsinat majd csak talál pénzt mindenre. Ez ellen nem lehet kifogásom, de azt már határozottan tagadom, hogy „azt bizonyítgatni, mi lehet, mi nem, egyedül a zsinat illetékes“, mert szerintem bizonyítgatni illetékes mindenki, a ki egyházunk viszonyait közelebbről ismeri, és a zsinatnak csak hasznára lehet, ha sokan teszik, mert annál alapsabban ítélhet, határozhat.

Midőn a szegénységet emlegetjük, nem akarunk „minden haladást megszübbasztani“, hanem a kevésnek okos felhasználására, mentül nagyobb takarékosságra akarjuk inteni az illetékes köröket. Hogy ez nem mindig felesleges dolog, arra példa a tiszai egyházkerület, mely a számvevőszék ellenkező véleményével nem törődve, a múlt évben 1000 forint évi segélyt szavazott meg az eperjesi jogakadémiának, — e kerület közigazgatási pénztára pedig ugyancsak a múlt évben a remélt felesleg helyett 252 forint 62 krajtárkiadással és 364 forint 59 krajtárkiadással zárult. Hiába, takarékos felekezeti háztartásba a jogakadémia nem fér bele.

Azt mondtam cikkemben, „hogy minden jóra való magyar protestáns egyuttal jó magyar hazafi is, ki azonban tisztán állani és nemzeti kötelességeit, mint honpolgár vagy mint a magyar társadalom tagja rója le, nem mint egyházának tagja“. Nincs okom, ezt a mondást visszavonni vagy módosítani, mert ellenmondás nincs benne. A hazafiság, mint erkölcsi kötelesség, szükséges attribútuma a jóra való protestánsnak, de szükséges attribútuma minden jó állampolgárnak is, — bármilyen vallásu legyen — ennél fogva hazafias és nemzeti feladatok meg-

oldása végett a hazafias protestáns ember nem csak hitsorsosaival, hanem bármilyen vallásu hazafias emberrel kezdet fog. A nemzeti és társadalmi egység érdekében így kell annak történni, de az egyház is nyer mellette, mert szűkebbre szabott terén annál nagyobbat művelhet. Az erőekkel való takarékoskodás is kívánja, hogy a protestáns ember hazafias kötelességeit mint állampolgár vagy a társadalom tagja, az az: állampolgári kötelekben vagy interconfessionális társadalmi egyesületekben rója le, nem pedig mint egyházának tagja politikai czélú intézményeknek az egyház keretében való létesítésével.

Ismétlem tehát: „az egyház nem vállalkozhatik állami és társadalmi feladatok elvégzésére; ezek támogatására hivatva van, de csak a természetes érintkezési pontokon“.

Vannak vegyes természetű feladatok is. Ezeknél a kor felfogásától és különböző viszonyaitól függ vajjon az állam vagy az egyház körébe tartozzanak-e. Vagy az kapja meg, a melyik nyilván jobban van érdekelve — igazság szerint vagy magához ragadja a hatalmasabb — az erő jogán.

Ilyen vegyes természetű intézmények az iskolák. De míg a nevelőintézetekre (nép- és középiskolákra) nézve, erősen foly a vita a felett, hogy melyik hatáskörbe valók inkább (legközelebb Poroszországban viték heves harcot a szabadelvűiek és klerikálisok), addig a tudományos szakiskolák tekintetében alig van nézeteltérés. Ezeket már csak az alapítványok fűzik még itt-ott a felekezethez. A jogakadémia ilyen szakiskola és az egyház nem adhat neki privilegiumot más szakiskolákkal szemben.

A jog- és államtudományok nem tárgyalhatók sem protestáns, sem katolikus, sem zsidó szellemben, hanem józan észszel csak az igazság szellemében, ez pedig szól minden mély gondolkozóból, bármilyen felekezet kötelekében született és növekedett. A jó tanár az igazság szellemében fog tanítani, a gyarló tanárnál egy kis felekezeti korlátoltság szinte természetesnek fog föltűnni és ártani nem fog. Az értelmesebb joghallgató meg tudja azt itélni, és tőle meg tudja a tompább eszű is. Ártani nem igen árthat a jogakadémián a felekezeti fanatizmus. Legalább nekünk az egyetemen csak mulatságot szerzett a neveléstudománynak fanatikus katolikus szellemben való előadása, nem hogy gyengítette volna, hanem megerősítette protestáns érületünket. Egyébiránt ezeket a dolgokat Eperjesen is így fogják föl, különben nem alkalmaztak volna egyszer-másszor kath. és zsidó vallásu jogtanárt.

Cs. úr nem értette meg ezt a mondásomat: „Az egyháznak hivatása terjeszteni a tudományt, de első sorban a Krisztus tudományát és világi tudományokat csak annyiban, a mennyiben az egyház feladatát képező vallásos neveléstől elválaszthatlanok“. Azt kérdi: „Milyen tudomány az, mely a vallásos neveléstől elválaszthatlan?“ Nem azt mondtam én, olyan tudományokat, a

melyek . . . , hanem világi tudományokat annyiban, a mennyiben . . .

Ha Cs. úr ezt a különbséget észreveszi, nem fűz e mondásomhoz olyan furcsa megjegyzéseket. Ha ezt a pontot cikkem más pontjaival és egész irányával összeveti vala, bizonyosan észreveszi, hogy itt ellentétbe állítom a nép- és középiskolai nevelést az akadémiai szakoktatással. — Paedagogus létére Cs. úr el fogja ismerni, hogy a gyermek és serdülő ifju minden irányu oktatásában és fegyelmzésében igen fontosak, nélkülözhetetlenek az erkölcsi és vallási elemek, és hogy ilyen értelmű nevelésben természet szerint az érett akadémiai ifjakat már nem részesítik. Ebből világos, hogy a nép- és középiskolákhoz nagy érdek fűzi az egyházat, de a jogakadémiához? . . . A joghallgatóknak be kell érniök azzal a vallásos épüléssel, melylyel más érett ifjaknak be kell érniök. Általános hatás tekintetében pedig az eperjesi „protestáns levegő“ nem sokat nyom, ha meggondoljuk, hogy az összes magyar joghallgatóknak körülbelül 2%-a és az összes ág. ev. magyar joghallgatóknak 6—7%-a szívja. No de erre nem helyezek nagy súlyt, mert azt mondhatják, majd fejlődik.

Biztosítom Cs. urat, nem náivságból mondtam: „Hátha egész váratlanul Kun-Kocsárdok támadnának stb.“ Képzeld egy mosolyt hozzá és mindjárt más-képen fog hangzani.

Felelek azon kérdésére is, hogy „kik a jogakadémiától távolabb állók?“ Hát legközelebb áll a collegium pártfogósága és tanári kara, kiket helyi és egyéni érdekek is kötnek az intézethez, jóval távolabb áll a tiszai egyházkerület, és igen távol áll például a dunántúli egyházkerület. A kik legközelebb állanak, azok nagyítva látják a jogakadémia fontosságát „egyházfelekezeti, tudományos és hazafiui szempontból“, a kik távolabb állanak ezekből mentül kevesebbet látnak.

Egyetlen egy új érvet hoz fel Cs. úr a jogakadémia védelmére, t. i. azt, hogy „az eperjesi jogakadémia létének kérdése a Collegium létével azonos“. Erről csakugyan nem volt fogalmam és Cs. úr erre vonatkozó nagyon általános mondásai után sem tudom elképzelni. Tehát másutt fennállhat theologia, tanítóképző és gymnasium jogakadémia nélkül, csak Eperjesen nem? Ehhez konkrét adatok hiányában nem szólhatok.

Azonban mindezek után Cs. úr nem fogja rossz néven venni, ha „Minden áron“ című cikkemet egész terjedelmében fentartom, jóllehet az eperjesi collegium részéről soha semminemű személyes kellemtelenség nem ért engemet.

Schuber Mátyás.

Egyház és iskola — állam és iskola.

(Folytatás.)

Hogy iskoláink még sok tekintetben nem felelnek meg a közkíváalomnak, annak alap okai nemcsak az egyöntetű tanterv hiányában, hanem abban is keresendők, hogy az eddigi tantervek sem lettek mindentűt kellően betartva, s azon kívül a szükséges szoktatás és nevelés elveire kevés súly fektetve. Van iskola, hol egy tantárgy a többiek rovására előtérben különös kedvteléssel tanítatik; van iskola, hol nincs a tananyag az egész évre beosztva, s anyagkönyvről szó sincs, pedig ezzel controlirozza és biztosítja magát a tanító. Ezek nélkül csak kénye-kedve szerint tanít az ember s végre maga is elégedetlen lesz eredményével, sorsával. Van iskola, a hol — mint ama körlelkész tévesen kérdezett — az osztályok határának be nem tartásával, tévesen feleltetnek az oktatók; van iskola, hol egy pár tehetséges gyermek tud mindent, a többi semmit; van iskola, népes, hol hat évi kurzus után féltucat gyerek is kimarad az iskolából a nélkül, hogy írni-olvasni megtanult volna csak némileg is; van iskola, hol a pensumot úgy elfűjják, mint a gondolat, de a legprimitivebb magyarázó kérdésre nem tudnak felelni; van iskola, hol a sok magyarázatban benfullad a tárgy tudása; van iskola, hol tíz gyerek is imádkozik egymásután, van, a hol nemcsak a miatyánkot nem tudják, hanem absolute semmiféle imádságot az élet számára; van iskola, hol imára kulcsolják kezeiket a gyermekek, van a hol azt nevetésesnek tartják; van iskola, hol a rideg zsarnoki önkény előli az önbizalmat s bizodalmasságot, van a hol semmiféle fegyelem nincs; van iskola, hol a tisztaság és rend követelése szentélylyé teszi a gyermek előtt az iskolát, van a hol padló, pad, asztal, por és sár; van iskola, hol az óráközökben a legkedvesebben eljátszanak a gyermekek, van a hol éktelen lármájuk kihallszik a pusztára; van iskola, honnan rendben mennek haza a gyermekek s az utcán szégyellik a zajt és elbizakodott vadság lármáját s mindenkit illendően köszöntenek, van a hol a találkozót valóságos kekk ordítással insultálják: jó napot! jó estét! van iskola, melynek növendékei szoktatva lesznek a templomban, mint szent helyen, viselni magukat, van a hol tehetnek, a mit akarnak; van iskola, honnan a temetésekre elmenve tudják a gyermekek mi illik, mi nem; van olyan is, hol kortestollas, bokrétás kalapjaikat vagdalják útközben egymás fejéhez. Szóval, a szükséges szoktatás sok helyen vagy nincs, vagy hiányos. S mi lesz minden hiányoknak folyománya? Az, hogy egy olyan rakoncátlan, erkölcs nélküli, egyháziatlan tömeg kerül ki kezeink alól s nő nyakunkra, melylyel később sem a szellem fegyverével, sem a törvény szigoru alkalmazásával többé bírni nem lehet; egy tömeg, mely az alkotmányra államban és egyházban éretlen, mely inclinál a társadalmi betegségek iránt s érett korában telítve van pinczékben, korcsmákban,

választásokon és vásárokon stb. a socialismus etc. miasmáival.

Mélyreható feladata van az iskolának s kimondhatatlan veszélyes vagy áldásos eredménye.

Mindenki ismeri a nép mostani gondolkozását, vágyait, szellemi alapját. Egy álom kering fejében azon hatalmáról, hogy a közterheket elhárítva olyan életet biztosítson magának, mely korlátlan, ment az élet minden magasabb, nemesebb igényeitől. Elvesz a társadalmi rend és intézmények szükségességének még érzete is, s az anarchikus légáramlat után fut minden. — No ezt eltávolítani áldásos munka ránk és a jövőre nézve. S itt kell, hogy az iskola, mint az egyház veteményes kertje, megtegye a magáét a most kezében levő nemzedéken. Erre első az iskola tekintélye s üdvös voltának az életben bebizonyítása, nem szavakkal, mert a szó ezen veszedelmes irányon, hogy nem fog, az bebizonyított tény. Azért szükséges, hogy az iskolaterem rendje és tisztasága sérthetetlen legyen. A rendetlenség, piszkosság, vad lárma, rokonzátlanokodás, szóval a parasztyermek hazulról hozott neveltelensége itt hajótörést szenvedjen az első és minden lépésnél. Egy esetet se hagyjon a tanító hatásos dorgálás, illetve büntetés nélkül, felemlítvén az iskola magasabb célját, hogy az nem korcsma vagy olyan otthon, a hol a gyerekek nevelésével nem törődnek. A mindentlátó, s a legapróbb részletekre kiterjedő humanus fegyelem szentté fogja tenni az iskolát a gyermek előtt; tudni fogja, hogy van egy hely, a hol nem szabad az embernek rakonzátlan vágyait követni, nem mivel tiltva van, hanem mivel nem illik!

Az iskola beléletéről, mint hatásos tényezőről a fenti cél eléréséhez itt felesleges bővebben szólni. Legyen a tanítás lelkiismeretes, részrehajlatlan, komoly, ne rideg napszám munka, hanem szeretetteljes, meleg. Csak arra kell figyelmeztetni, hogy ne azt szólítsa a tanító mindig, s mint sok helyen szokás, a ki tud, hanem azt, a ki nem tud, mert különben hamar megelégszik fáradságának eredményével. Bejönni és hazamenni sohase engedje azon dévajtság kitörésével, melyet akkor és azokon tapasztalunk, a kik örülnek, mikor hátuk mögött már az iskola. Követelje meg s ne legyen rest azt figyelemmel is kísélni, hogy egy szálíg szép rendben lépést menjenek egész hazáig, a betanított tisztességes köszöntéssel illessenek mindenkit, ne annak érzetével, hogy ez csak üres szokás. — A gyerekes henczegést ki kell küszöbölni belőle, mert más különben sohasem tanul meg tisztességet érezni és adni. Az utcza nagy méreg a gyerekekre nézve. Oda kell irányítani szemeit az iskolának! Meg kell értenni, hogy épen ott, a hol mindenki látja, a legszebb magaviseletet kell tanusítani, mert különben nem látni meg rajta, hogy már iskolás gyermek, avagy tisztességes családnak sarjadéka. A nyilvánosság előtt különösen legyen kényes becsületére, mert ott hamar el lehet azt vésztetni. Lakodalmas házaknál, korcsmáknál való ácsorgást és szájátást feltétlen szigoruan kell büntetni, mert ott legtöbb esetben nem lát, nem hal jót.

Templomba jelelje ki helyét a gyermeknek, a melyen túl menni, fecsegni, mással foglalatoskodni nem szabad. Még a rossz példát is rója meg előttük. Temetéseknel a csend és rend az iskola felvonulásának ékessége. Az ismétlő iskola különösen nagy fegyver a nevelés kezében. A kamaszkodó ifjúságban ez által lehet még fentartani a felügyelet és függési viszony érzetét, s megértetni vele, hogy az senkire se szűnik meg az életben soha.

A hol ezen szoktatások és nevelési intézkedések nincsenek, vagy csak lazán vétetnek, ott hiába a tanítás, a külvilág rövid idő alatt lerántja a csak rárakott mázat. Oda kell vinni, hogy még játékjában is szelid legyen a gyermek. Az ilyen iskola megnyerte a csatát, biztosította a község jövőjét, mert értelem mellett valláserkölcös és hazafias tagokat nevel. Ezen policialis feladatát, ha nem teljesíti a tanító, gyom veri fel a földet, hova a tanítás magjait hinti, elejti maga és a jövő alatt az alapot. Próbálja meg egy-két évig ezt a fáradságot s látni fogja, hogy gyermekei, azok szülei, mintha átválnának szemléltomást.

Igen, ilyetén nevelő intézet akar az ev. egyház iskolája lenni. Ezzel nem csorbítja az egyház az államot, mely egymaga erre képtelen, mert a törvény nem ad lelket, nem tudja, hogy egyháziilag szóljunk, a nevelést vallásossá, szentté tenni.

Csak tessék magyarázni a Dahnféle nézetek alapján az egyes világbölcsek azon moralisát, melyet a magokénak nevezhetnek, s melyet nem az általános keresztény alaphól vettek át — kitűnik nem sokára, hogy miért nem szabad az iskolát az egyház befolyása alól felszabadítani, mért kell annak befolyását arra inkább biztosítani, hogy magvait az iskolában elhinthesse? Azt hiszem, elég bizonyosságát látjuk már ennek a kor betegségeiben. Biztosítsunk az iskola munkásainak nagyobb tért az egyház szervezetében s próbáljuk meg a dolgon ismét fordítani, mint a reformatió korában volt, s azt hiszem, sikerül a bacilusokat eltávolítani. . . . g.

BELFÖLD.

Filiális iskoláink centralizálása. Nemcsak hazánk felső szegény vidékein, de az Alföldön is, sok olyan ev. filiális hitközség van, a mely nem alkalmaz iskolájában rendes és törvényileg képesített tanítókat, részint azért, mert a hatóság nem kényszeríti őket arra, részint azért, mert sanyarú anyagi helyzetük nem engedi nekik, képesített tanító alkalmazását.

Egyes ev. filiális hitközségek alkalmaznak tanítóknak olyan embereket, a kik megunván a mesterséget, vagy más foglalkozást, 300 forintot aluli fizetésért felcsaptak tanítóknak és ezek végzik és vezetik az iskolai tanítást és ez által előmozdítják(?) drága egyházunk szent ügyét.

Van azonban sok filiális hitközség a mely képes volna képesített tanítót tartani, — de egyházi előjárói erre nem kényszerítik, a tanítói fizetés miképeni összeállításáról nem gondoskodnak, — hát már szokásból alkalmaznak

mesterembereket, kiszolgált bakákat és ezekhez hasonló egyéneket tanítóknak. Ennek lehetett értelme akkor, mikor a tanítóknak hiány volt, de ma már képesített tanítók mennek 300 frtért tanítóknak.

Hogy fizetik az olyan bakából lett tanítót és hogy van a híványa szerkesztve? „A hány gyermek annyi sajnforint (40 kr.), annyi font 'só, kolbász, hurka, liszt sat.“ Csak azok fizetik a tanítót, a kiknek gyermekeik vannak. Közösből tanítónak adni, iskolai 5% adót kivetni, vagy más módon tanítót fizetni bűn volna, apáink is úgy fizeték tanítójukat, mi sem akarunk ujat behozni.

Nincsen czéлом jelen soraimmal e rendtelenségért az érdekelt közegeket megtámadni és okozni én csak figyelmeztetni akarom e lap tisztelt olvasóit egy igen praktikus indítványra, melylyel a fent említett baj orvoslása végett, a turóczyi ev. esperességben illetőleg esp. isk. bizottságban Tisztelendő Klimó Vilmos körlelkész úr fellépett.

Turóczyban ugyanis 40 ev. tanító közül csak 12 tanító képesített, ezek azok a kik az anyaegyházi iskolákban működnek. A többi tanító elemi iskolát végzett mesterember, földmivelő és baka.

Klimó Vilmos körlelkész a filialis iskolák centralizálását indítványozta t. i., hogy olyan két vagy három filialis hitközség, a mely közelebb fekszik egymáshoz tartson közösen egy a törvénynek megfelelő tanítót és adjon tanítójának törvényileg meghatározott minimális fizetést. Olyan filialisok, a melyek közel fekszenek az anyaegyházhoz, küldjék gyermekeiket az anyaegyházi iskolába.

Lehet, úgy mint azt az állam is teszi, az úgynevezett vándortanítói állomásokat is szervezni. Egy nap, vagy fél nap egy községben tanít a tanító, másnap a másikban.

Sajnos, hogy ezen praktikus indítvány, a mely még három év előtt lett ajánlva indítványnak maradt és életbe nem léptetett és filialis iskoláinkban most is suszteremberek tanítanak.

Bizony már ideje volna e bajon valahogy segíteni, mert ha az egyházi közegek nem segítenek, akkor segíteni fog valaki más, a kit most csak kedvezőtlen pénzügyi állapotok hátráltatnak ebben.

Tudom, hogy ilyen rendetlen iskolai állapotok nemcsak turóczyi esperességben, de másokban is vannak, és éppen azért ajánlanám vagy Klimó Vilmos körlelkész indítványának, vagy más e bajon segítendő módnak kerületenkénti felkarolását.

Rendezzük közösen ev. iskolaügyünket, mert Tiszt. Hurtay György szavaival élve: „A kié az iskola, azé az egyház.“

Burian János, ev. tanító.

K Ü L F Ö L D .

Tirol nevelésügye. A közoktatásügyi miniszternek egy múlt évben kiadott rendelete folytán feloszlott a bozeni raverdoi középiskola, mindkettő világi tanároktól vezetett, mondjuk világi, középiskola volt. Most egy ilyen világi középiskola csak Innsbruckban van. A többi középiskola mind rendi tanárok vezetése alatt áll, így nevezetesen a meraniban benczések vannak, a brixeniben augustinusok tanítanak, Bozen és Hallban ferenczrendiek. A középosztály ifjúsága így majdnem egészen reá van bízva a rendek gondozására. Anyagi előnyök, nevezetesen mérsékelt tandíjak vagy épen tandíjmentesség, a tanulóknak olcsó

ellátása, mely ellátásért a szülők terményekben is fizethetnek, meg azon körülmény, hogy a rendiek nem nagy igényekkel lépnek fel a tanulók szellemi tehetségeivel szemben, — ezen okok nagyon elősegítették a rendi középiskolák felvirágzását, illetve, hogy a középiskolai nevelés ügyet majd nem egészen kezükbe keríthették. És daczára az olcsóságnak vagy ingyenességnek, melyben részesítik a tanulókat nem is számítanak rosszúl a rendi tanítók: mert kezeik közül kerülnek ki a jövő hivatalnokai és általában minden, befolyással bíró egyén a mivel növekszik saját befolyásuk és tekintélyük, de egyúttal vagyonuk is. Már most is népszerűek a rendi tanítók, a vidéki ember, az egyszerű földműves, ki különben sopánkodva fizeti meg az állami adót, szívesen fizeti annak tiszteresét is a kolostorba; gyakran testálnak is nekik, bár vannak esetek, mikor örökléshez nem egészen tisztességes úton jutnak. — Az elemi iskolai tanítás is mindinkább kolostorok befolyása alá kerül. Az egyházi tanítók és tanítónők száma már most is a tanerők nagyobb részét teszi ki és rohamosan nő, s így az egész ifjúság, kezdve a zsenge gyermekkoron a középiskola végeztéig lassankint egészen egyházi, vagy jobban mondva, ultramontán befolyás alá kerül, a mi pedig annyit jelent, mint a józsefi egyház és tanügyi politika lassankénti megszüntetése, az újabb paedagogikai vívmányok lassankénti mellőzése és visszatérés a boldog középkori állapotokhoz.

A bécsi ág. hitv. evang. egyház, a presbyterium jelentése szerint, a nagyobbított városi („Gross-Wien“) területen 35,000 lelket számlál. Ezek közül csak 6885-en fizetnek évi járulékot az egyházi pénztárba. Währingben, hol eddig szónoklati állomás volt, most fiók-lelkészi hivatal rendeztetett. Urvacsorához járult 9647 személy. Kereszteltetett m. évben: 1039 gyermek, konfirmáltatott: 495, eskettetett 459 p., temettetett 839 egyén. Áttért az ev. egyházba 291, kitért 95. Vallásoktatásban részesült 3832 gyermek. A währingi templom építésére adományoztak decz. 5-ig: 21,847 frtot, mihez a német császár még 3000 márkát adott.

VEGYESEK.

— Olvasóinkhoz! A második negyedév kezdetén tisztelettel kérjük sziveskedjenek a negyedéves előfizetők előfizetéseiket megújítani.

A hátrálékosok rójják le tartozásaikat.

Mindkét irányban azért szólalunk fel, hogy az anyagi támogatás lehetővé legyen a zsinati tanácskozások közlésével járó nagyobb kiadások fedezését, mit az előfizetések elmaradása esetén képtelenek volnánk megtenni. Szerkesztőség.

— A két protestáns egyház közös ügyeinek tárgyalására kiküldött evang. reformált zsinati bizottság f. hó 26-án és 28-án Tisza Kálmán elnöklete alatt ülést tartott, melyen a következőkben állapodott meg: 1. a supplicatio intézményét a bizottság a maga részéről nem óhajtja továbbra fenntartani; 2. a katonai lelkészek szaporítását, habár nem nagy számban is, de szükségesnek tartja, úgy azonban, hogy ne külön kerületbe osztassanak be, hanem az illető erperes hatósági körébe tartozzanak; 3. nem felekezeti iskolákba járó ref. növendékek vallásos oktatásáról az állam köteles gondoskodni; 4. állami fegyintézetekben lelkészi teendők végzésére nem tartja szükségesnek a bizottság külön intézkedés tételét; fogházaknál a beszolgáló lelkész rendszeren díjazásban részesül, fegyintézetekben pedig a lelkész állandósítva van; 5. a közös istentisztelet tartására a keresdi és kéri egyezség revíziójára és a két egyház közti unióra véleménye: minden egyes esetben a konventre terjesztendő az egyezség a két egyház közt;

6. az egyházkormányzás terén működő férfiak választási revíziójánál kimondja, hogy közös ügynek nem fogadható el, a ref. egyháznak törvénye van holtig való választásra; 7. a püspököknek lelkészi teendők alól felmentése és fizetésük emelésére vonatkozólag álláspontja: a püspököknek egyszermind lelkésznek kell lennie, a fizetésemelés pedig az államsegélytől függ, a püspök elhalálása vagy helyettesítése esetén e tisztt ne a legidősebb esperesre, hanem mindig az illető kerület egyházi főjegyzőjére bizassék; 8. lelkészek, tanárok és tanítók fizetési minimumának megállapítása, — noha óhajtható — de mivel terv nincs, nem tekinthető közös ügynek; 9. külön nyomdának és politikai lapnak felállítását mellőzi; 10. egyetemes bizottságok szervezésére nincs szükség, mivel mindkét egyháznak megvan konventje, mely esetről-esetre egyszerre hívható össze; 11. a tanterv nőnevelési czélját helyesli. (Prot. egyh. s isk. lap.)

— Az árva- és turóczi megyei inségesek javára még a következő adományok folytak be: 1. Szilbási egyháztól 12 frt 93 kr.; 2. Kuczurai egyháztól 13 frt 64 kr.; 3. Cservenkai egyháztól 7 frt; 4. Petrováci egyháztól 50 frt; 5. Torzsai egyháztól 15 frt 6 kr.; 6. Lebach Fülöp 5 frt; 7. torzsai takarékp. 5 frt; 8. Fammler G. A. 5 frt; 9. Löbl Rezső, 10. Doringer Fülöp, 11. Löbl Zsigmond, 12. Schick Ferencz, 13. Vombauer Frigyes, 14. Torzsai gőzmalom. 15. Szikes Ignác, 16. Beck Erzsébet 1—1 frt; 17. Schell Fülöp 2 frt; 18. Messinger Fülöp, 19. Kreuscher Henrik, 20. Vencz Tibold 50—50 kr.; 21. Schneider Endre, 22. Schneider Lajos 1—1 frt. Összeg 127 frt 13 kr. Mult kimutatás 404 frt 10 kr. Főösszeg 531 frt 23 kr. *Belo-horszky Gábor*, főesperes.

— A pozsonyi theol. akadémiái „Olvasókör“ márczius hó 28-án ünnepelte Comenius születésének háromszázados évfordulóját. A megjelent díszes, intelligens közönségnek, nemkülönbén a nagyreményű ifjúságnak igazán való lehetett s jól eshetett azon szellemi élvezet, melyet az ünnep szereplői nyújtottak. felelevenítvén a nagy paedagogus, emberbarát s hitbős áldásos működésének, nagy alkotásainak emlékét. Az emlékünnap a theol. akad. ének-kar „Ne csüggedj el, kicsiny sereg“ című énekével kezdődött, mely után Vasskó Gyula, theol. akad. tanár s olvasóköri elnök mondott tartalmas, formás megnyitó beszédet. Azután Taubinger Rudolf theologus olvasta fel Comenius vázlatos életrajzát a nála ismert (előadási) charismával gyönyörködtetve a hallgatóságot. Erre következett a központi beszéd, dr. Kvascsala János lyceumi tanár, vendégtől Comenius életének kiváló ismerője s ismertetőjétől. Kicsoda, ki szellemi élvezetet keres, ne gyönyörködnék egy szaktudós jól összeállított, a közönséghez alkalmazkodó, s lelkesen előadott beszédjén? E beszéd, mint halljuk, nyomtatásban is meg fog jelenni. Ajánljuk melegen. Egyház-, hon- s emberszeretetet bőven lehet tanulni e beszédből, illetve általa Comeniustól. A műsorozat — énekelőtti — utolsó része volt Schöpflin Aladár theologus ódája az ünnepelthez. Fiatal szerző úgy ezen, mint számos egyéb költeményei azon remény táplálására jogosítók, hogy idővel egyházi költészetünk terén — ezen elhagyott téren — hivatottak között fog jeleskedni. Adja Isten! Záró énekül a jó hírnevét ezuttal is szépen megőriző énekkar a XLVI-ik zsoltárt énekelte.

— Egy új leánygyülekezet öröme. A prot. hitűségnek s felekezeti buzgóságnak valóban követésre méltó példáját adta a kiskőrösi anyaegyházhoz tartozó Kaskantyú. E község a folyton szaporodó s a várostól távolfekvő tanyákból alakult, de eddig egyháziilag szervezve nem volt. Volt ugyan egy rozzant iskolája, de az sem kellelőleg felszerelve, sem szakképzett tanerővel ellátva nem volt, s midőn két év előtt az eddigi tanító is meghalt, a gyermekek iskola és vallásoktatás nélkül maradtak. Növelte a bajt azon körülmény is, hogy a sokkal kisebb számú r. kath. hívek, főleg a kalocsai káptalan bőkezű pártfogása mellett, díszes iskolát építettek, s a prot. hívek közül többen, csak hogy

gyermekeik ne maradjanak minden oktatás nélkül, ide küldték gyermekeiket. Ily viszonyok közt a hívek elhatározták, hogy bízva Isten segédelmében, új iskolát építenek. A mult év őszén leánygyülekezetté szervezve, felemelték a tanító fizetését s iskolaépítéshez fogtak. S Isten megáldotta törekvésüket; kitartó, önfeláldozó szorgalommal áldozatkész hitsorsosok támogatása mellett csakhamar készen állt az új iskola, s a hívek Garay Gerő személyében tanítót is választottak, egyelőre ideigl. minőségben. Az iskolát, mely egyuttal imaházul is szolgál, márczius 22-én szentelte fel nt. Blázy Lajos körlelkész úr. Az ünnepély d. e. 11 óraker kezdődött; a hívek, kik zsúfolásig megtöltötték a termet, a dunántúli énekeskönyv 601. sz. énekének első öt versét énekeltek el, majd a nt. körlelkész úr mondta emelkedett szellemű, a hívek szívéhez szóló, szép felszentelési beszédjét Ephes. 4, 14—16 alapján, melynek közepén a kiskőrösi tanítói kar énekelte el négy hangban Gusztáv Adolf hittudalát: „Ne csüggedj el, kicsiny sereg.“ Ezután egy vers eléneklése után Chriastély Gyula s. lelkész olvasta fel azok névsorát, kik adományaikkal az iskola felépítését lehetővé tették; kitartásra s további áldozatokra buzdítva a szegény, de hitgazdag híveket, végül pedig az ároni áldást adta rájuk. Az említett ének utolsó verse fejezte be a lélekemelő ünnepélyt. Délben az egyházi gondnok lakásán fényes ebéd várta a vendégeket, hol lelkes felköszöntők s pompás zingányzene mellett sokáig elmulatott a társaság. Isten áldása kísérje a kised, hitbuzgó nyáját, hogy béke, szeretet és egyetértés közt sikeresen munkálhassák Isten országát!

— Lelkészeválasztás. Az a s s k ü r t i egyházban folyó hó 27-én megejtett választás alkalmával ifj. Laczkó János, felső-ozori (trencsényi esperesség) lelkész lett megválasztva. Az Úr áldó kegyelme kísérje őt ez új működési körében is.

— Gyász eset. Selmecz bány a. Márczius 19-én d. u. 4 óraker elkisértük a végpihenőre legid. Kachelmann Károly gépgyárost, ki 82-ik életévében, hosszas szenvedés után elhunyt. Egy negyedszázadon át szolgálta hön szeretett egyházát mint felügyelő és lyceumi pénztáros, áldozatkészességgel és buzgósággal a legválságosabb időkben is. Áldott életének legyen folytatása nemes lelkű fiában és unokáiban. Legyen pihenése édes!

— Hibaigazítás. Lapunk mult számában „Válasz Mudroň Pálnak“ című cikkben rosszul szedetett dübbörgés helyett dühöngés, Jókai Mórja helyett Jókai Mór, r a k t á k helyett adták.

— Magyar bölcsészti mú. Böhm Károly a pesti gymnasium igazgató-tanára 1883-ban az ember és világa címen megjelent philosophiai kutatásának I. része után most a II. részt a „Szellem élete“ címen Kókai Lajos bizományaiban kiadja. A 23—24 nagy 8° ivre terjedő kötet előfizetési ára 2 frt 50 kr., mely szeptember hó 15-éig Kókai Lajos könyvkereskedő úrhoz küldendő. Ki Böhm munkájának I. részét bírja, az úgy hisszük, a legnagyobb érdeklődéssel várja a mű folytatásának megjelenését, és örömmel üdvözi a vállalkozó prot. könyvkiadót is. Csak attól tartunk, hogy mert Böhm a mienk és nem idegen, felhívó szava a pusztában fog elhangozni.

— Megjelent és szerkesztőségünk höz beküldetett: Památná knižka pre konfirmovaných kresťanov Bodický Cyrill. Csorbai lelkészársunk német nyelvből átültetett ezen a-zketikus művét a tót nyelvű gyülekezetek lelkészeinek melegen ajánljuk. Benne a gyakorlati kereszténységre hitű utmutatást nyer az egyház híve.

— Az Evang. Egyházigogtanra ujabban fizettek a szerző úrnál: Nagyt. Kolbenheyer Lajos lelkész úr 10 frt, Strba János lelkész úr 3 frt.

— Az Athenaeum Kézi Lexikona. A tudományok encziklopediája különös tekintettel Magyarországra, szerkeszti Dr. Acsádi Ignác. Tizenkettedik füzet. Budapest. 1892. A pontosan megjelenő vállalat új füzetét két kitű-

nően sikerült műmelléklet díszíti. Az egyik Európa színes térképe a legújabb adatok alapján, a másik az építészeti stílusok kettős képe 56 alakkal. Maga a szöveg botejezi az E betűt s megkezdji az F-et és Eperjes — Faragott kő közti anyagot közli. Ez a füzet is egészen magyar jellegű s különösen gazdag egészen magyar tárgy nagyobb cikkekben. Az Eperjesre vonatkozó cikkek egész sorát az Építészetre, Érczre, Erdélyre, Erdőre és Erdészetre, az Északra és az Ezüstre vonatkozó cikkek egész sora követi. A népszerű és mégis a tudomány mai színvólán álló vállalatot melegen ajánljuk a művelt közönség támogatásába, megtalálja benne mindazt, amit ily terjedelmű Lexikon csak nyújthat. Az egész munka összesen negyven füzetből fog állani, melyek kéthetenként három ívnyi tartalommal jelennek meg. Egy füzet ára 30 kr. A legezlszerűbb tíz-tíz füzetre 3 frtjával előfizetni, mely pénz az Athenaeumhoz Budapestre küldendő — Kapható minden könyvkereskedőnél is.

— **Újságokba írónak szabályok.** A párizsi szedők és könnyonyomatók lapja következőket követeli az újságokba írótól: a) Ha egy lapba írni akartok, írjatok gyorsan, mi addig új a míg gondoljátok, már holnap elavul; b) írjatok röviden, ezzel az olvasó és néha saját magatok idejét is megkímélték; c) jelszavatok legyen: dolgokat, nem szavakat, több tény, mint reflexiót; d) legyetek világosak, írjatok olvashatóan, gondoskodjatok főleg arról, hogy a tulajdonnevek és a számjegyek világosak legyenek. Ne írjatok „tegnap” vagy „ma”, hanem a keltet; e) gyakori kikezdést és rövid mondatokat használjatok az olvasóknak örömére. Több pontot, mint vesszőt használjatok, de sem az egyiket sem a másikat ne feledjétek; f) egy szót a másik fölé ne írjatok, a helytelent törüljétek, s a helyest mellé vagy fölibe írjátok; g) a papirosnak mindig csak egy oldalára írjatok. Száz sor egy oldalra írva, 20 részben, könnyen adható ki 20 szedőnek, és 7 percz alatt ki van szedve. Mind a két oldalra írt száz sor csak egy szedőnek adható, kinek egy órára van szükségé, a mi költséggel és idővesztéssel jár és könnyen megcsúszik, hogy a mit félreteszünk, az ott is marad. Akármit írtok, neveiteket jegyezzétek alá, s tegyétek oda címeteket. A szerkesztő mint a gyóntató atya hallgat, s tudtotok és beleegyezétek nélkül neveitek nem árulja el, legyetek nyugodtak. De megköveteli a hittelesség.“ — Ezeket a szabályokat melegen ajánljuk mi is.

PÁLYÁZATOK.

A bonyhádi ág. h. ev. algyrnásiumnál egy rendes tanári állásra a következő föltételek mellett pályázat hirdettetik:

1. Főtárgy a magyar nyelv, melléktárgy a latin nyelv, esetleg a történelem.
2. Ha a pályázó oklevéllel bír és mint rendes tanár működött, rendes tanárnak választatik próba év nélkül; ha oklevéllel bír, de mint rendes tanár nem volt alkalmazva, rendes tanárnak egy próba évvel; ha oklevéllel nem bír, csak segéd tanárnak, de azzal az ígérettel, hogy egy évi sikeres működés és az oklevél megszerzése után már a második évben rendszeresítetik.
3. A rendes tanár évi 1000, a segéd tanár évi 800 frt fizetésben részesül.
4. A megválasztott az algyrnásium nyugdíjintézetének és a dunántúli egyházkerület gyámintézetének kötelezett tagja.
5. Pályázhat minden protestáns tanférfiú és a megválasztott f. é. szept. 1-jén tartozik állását elfoglalni, s fizetését is ez időtől húzza előre fizetendő 5 egyenlő részletben.

A kik pályázni szándékoznak, felhivatnak, hogy kellőképen felszerelt és „Az isk. nagybizottsághoz” intézett folyamodványaikat f. é. május 31-ig nyújtsák be az algyrnásium igazgatóságánál. Bonyhád, 1892. márcz. 28-án.

Az elnökség megbízása folytán: *Gyalog István,*
igazgató.

Tót nyelvű káplánra van szükségem, kinek én év kétszáz forintot és teljes eltartást adok, azon kettős megszorítással, hogy vizivó lesz velem, és fehéreneműjének tisztításáról sajátjából maga fog gondoskodni.

Az állomás minél előbb elfoglalandó; a jelentkezések pedig hozzám intézendők.

Bács m. Glozsánban 1892 márcz. 12.

Sztehlo József,
lelkész.

Kókai Lajos könyvkereskedése

BUDAPESTEN

IV., Károly-utca 1. sz.

A „Luther Társulat” kiadványainak főbizománya reám ruházattván, szíves figyelembe ajánlom, hogy a felsorolt művek általam szerezhetők meg:

Bereczky Sándor. Bibliai történetek protestáns népiskolák számára. Ára kötve 40 kr.

(Ezen tankönyv a „Luther Társulat” pályadíját nyerte el s használata a Budapest és környékbeli iskolák számára már el is rendeltetett. Mind tartalma és kiállításánál fogva (20 szép képpel) minden eddigi bibliát felül mul. Erdéklődő egyházközségeknek bevezetés czéljából szívesen szolgálok ingyen egy mutatvány példánnyal.)

Gyurdz Ferencz. A hit oltára, Imakönyv evang. számára. Ára kötve 1 frt.

Hörk József. A hős Keczer András ev. vértanu családja. Ára 25 kr.

Masnyik Endre dr. Bahil Mátyás. Életkép a magyar-honi evangéliomi-protestáns egyház üldöztetésének idejéből. Ára 40 kr.

(Szép és vonzó történeti elbeszélések, melyek vallásos irányú s nemes tartalmuknál fogva igen alkalmas ajándékok serdültebb ifjuság és a nép számára.)

Sántha Károly. Buzgóság könyve. Zsebkiadású imakönyv, különösen hölgyek számára alkalmas. Füzve 2 frt. Ugyanaz vászon kötésben arany metszéssel és tokkal 2 frt. 60 kr.

Ugyanaz fekete bőr kötésben arany metszéssel tokkal 3 frt.

Ugyanaz chagrin bőr kötésben arany metszéssel csattal és tokkal 4 frt.

Ugyanaz díszes chagrin bőrkötésben arany metszéssel csattal és tokkal 6 frt.

Szeberényi Lajos Zs. Luther Márton élete 40 kr.

(Serdültebb ifjuság és a nép számára alkalmas ajándék).

Zaturecky Adolf Péter. Evanjelicky Rozprawnik to jest: Naboženstwo w prikladoch zo žiwota. Swázok I. Ára 40.

Továbbá tulajdonomba ment át:

Énekes-könyv. Ágost. evangéliumi hivek számára. *Békes-Csabai* kiadás. Ötödik kiadás. Ára füzve 1 frt. kötve tokban 1 frt. 20 kr.

Ugyancsak nálam kapható:

Hit, remény és szeretet. Keresztyén halotti énekek és imádságok. Temetkezési teendőkkal és szentírási leczkéekkel ellátva ág. hitv. evangéliumiak számára. Irta és gyűjtötte *Elefant Mihály.* Harmadik kiadás. Ára füzve 60 kr. vászon kötésben 70 kr.

Öt forintot meghaladó utánvételes rendelések bérmentve küldetnek. Nagyobb rendeléseknél bármelyik könyvből 10 példányra egy ingyen példányt adok s a könyvek nagyobb mérvű terjeszthetése végett szívesen szolgálok utólagos elszámolásra is példányokkal.

Figyelembe ajánlom még a protestáns egyház irodalomról megjelent legújabb árjegyzékemet, a melyet kívánatra ingyen és bérmentve küldök meg.

Tisztelettel

Kókai Lajos
könyvárus.